

Iedereen is één persoon

Natasja Jansen-Lutz

Het begint allemaal met één persoon. Niet “de vluchtelingen”, “de mensenhandelaren”, “de terroristen”, “de overheid”. Allemaal één persoon. Die ene persoon is tot alles in staat. Wij oordelen zo makkelijk over groepen mensen, en uit ieder oordeel blijkt dat wij ons daarboven verheven voelen. Wij hebben het ook zo goed. Wij hebben een dak boven ons hoofd, wij lijden niet, wij kennen geen honger, geen pijn, geen verdriet. Niet echt tenminste. Alsof lijden een wedstrijd is. En als je maar genoeg geleden hebt, heb je ineens andere rechten. Zo lijkt het. Zij die genoeg lijden moeten geholpen worden, door ons. Maar wie zijn zij? En wie zijn wij?

Ik ben en ik heb, ik denk en ik weet en ik voel. Ik weet wat verdriet is en wil niet de competitie aangaan met een anonieme vluchteling. Ik weet ook wat pijn is, zonder dat mijn ledematen er zijn afgeschoten. Ik ben mishandeld, maar niet gemarteld. Ik denk graag dat ik niet tot gruwelen in staat ben, maar ik weet dat ik mezelf voor de gek houd. Als er iets is dat oorlogen ons hebben geleerd, is het wel dat ieder mens tot alles in staat is. Een mensenhandelaar was ooit iemands baby. Geboren in onschuld. Een terrorist is iemands vader, die zijn baby ooit liefdevol in zijn armen hield. Een dictator voetbalde als kleine jongen in de straat.

Een vluchteling is een gelukzoeker. Iedereen is een gelukzoeker. Ik ben ook een gelukzoeker. Want als ik niet het geluk zoek, wat zoek ik dan?

Wat als ik nu minister-president zou zijn geworden? Waarom zou ik dat gewild hebben? Omdat ik dingen zou willen veranderen. Wanneer zou ik op het idee gekomen zijn? Waarschijnlijk toen ik jong was. Toen ik hoorde dat mijn ouders klaagden over de belastingen. Of nog eerder, toen ik vond dat schooltijden belachelijk waren. Of toen ik een auto wilde kopen en mij realiseerde hoeveel belasting ik daarvoor betaalde. Loonbelasting, BTW, BPM, wegenbelasting, accijns op de benzine. Geen wonder dat dat ding de gouden koe heet. Goud voor de staatskas. Of zou het zijn toen ik hoorde dat Mugabe, Mobutu en soortgelijke types miljarden aan ontwikkelingshulp op Zwitserse bankrekeningen hadden? Dat veroordeelde Marokkanen niet in Marokko hun straf hoeven uit te zitten. Of toen ik hoorde dat Bulgaren en God-mag-weten-wie op grote schaal fraudeerden met uitkeringen en kinderbijslag?

En wat als ik een zelfmoordterrorist was geworden? Waarom zou ik boos genoeg zijn om mezelf op te blazen en zoveel mogelijk onbekenden met mij? Als de buurman mijn man had vermoord en mijn dochter had verkracht en ik was ontkomen en hongerig en moe langs de straten zwierf. En iemand mij dan opving en eten gaf mij vertelde dat ik wraak kon nemen. En mij een pistool gaf en leerde schieten. Dan zou ik die buurman door zijn hoofd schieten, verblind door woede en verdriet. En zijn jammerende en smekende vrouw ook, want zij had het toegestaan. En dan zou ik me niet beter voelen. Ik zou denken aan hoe zij onze kinderen ijsjes gaven als het warm was in de zomer. Hoe de oorlog van mensen monsters had gemaakt. En ik van de monsters slachtoffers. Ik zou me realiseren dat ik nu het monster was en moeten kiezen tussen mijn laatste kogel of het vest met dynamiet.

En wat als ik nu een oorlogsvluchteling was geworden? Dat ik mijn huis moest verlaten en moest beslissen wie en wat ik mee zou nemen. Mijn man, mijn kinderen, met of zonder aanhang? Mijn huisdieren, honden, katten, paard. Kippen ook? Aquarium? Nee dat niet, geen stroom. Spullen? Juwelen, geld, kunst, computers, foto's. Kleding. Gelukkig hebben we meer dan één auto en een

paardentrailer. En dan, de rest van de familie opzoeken. Mijn ouders, mijn zussen en hun gezin. Maar wat als we niet met de auto konden gaan? Het paard kan niet voor de kar, ik heb geeneens een kar. Hij kan misschien wel wat last dragen. Waar zouden we naartoe moeten vluchten? Wie zou ons willen helpen? Even terug naar mijzelf als Minister-President. Oorlog voorkomen is het allerbelangrijkste. Niet toegeven aan het individualistische navelstaren van de politieke partijen van dit moment. Wel denken aan individuen.

En wat als ik nu een mensensmokkelaar was geworden? Het zou waarschijnlijk klein begonnen zijn. Een snoepje jatten toen ik vijf was. Daarna flessen drank en die verkopen. Handig met de computer worden, valse ID's maken. Kan geen kwaad, daar wordt toch niemand slechter van? Daarna misschien een pilletje hier en daar verkopen. Je wordt vanzelf degene waar mensen naartoe komen als ze iets nodig hebben wat het daglicht niet kan verdragen. En je blijft jezelf wijsmaken dat je er niemand kwaad mee doet. Toch? Ze willen het toch zelf? Die Russische meisjes, die zo graag model willen worden. Ze geloven toch niet echt dat je van een modellenbureau bent? Zij weten toch wel dat dat niet bestaat. Dat naaktfoto's de beste optie zijn. Kom op, zo naïef is toch niemand? Ze willen gewoon weg uit de armoede en de koude, het juk van hun ouders, de uitzichtloosheid. Dat zou je toch zelf ook willen. En ik kan dat bieden. Ik ben toch niet degene die ze dwingt? En dat het wat kost, ja logisch, als ik filantroop was, ging ik wel voor de hartstichting collecteren. Misschien doe ik dat ook nog wel een keertje.

En wat als ik op het podium stond? Dan kon ik het publiek laten kennismaken met al deze figuren. En ieder mens een spiegel voorhouden. Ik stel me zo voor dat ik het podium zou inrichten met veel spiegels, vragen stellen en antwoorden geven. Ik zou het hebben over "gewone" mensen die boos zijn. Boos op de overheid, boos op de buitenlanders, boos op Europa.

'Waarom bent u nou zo boos op die buitenlanders? Hoeveel kut-Marokkanen kent u eigenlijk? Ik geen enkele, ook geen gewone Marokkanen. Turken? Een handjevol vrienden van mijn kinderen, maar dat zijn eigenlijk gewoon Nederlanders met Turkse ouders. Vluchtelingen? Niet een, zelfs nooit één gezien voor zover ik weet. Ik ken wel Engelsen, Amerikanen, Belgen, Duitsers, maar dat zijn niet de buitenlanders waar u het over heeft, waar u zo boos op bent. Dus is uw boosheid niet een beetje raar? Een beetje meeroepen met de publieke opinie? Zegt u ook dat Trump gelijk heeft met zijn muur? En denkt u nou echt dat als zo'n muur er komt, u er gelukkiger van wordt?'

'Waarom bent u zo tegen de overheid, moet het establishment weg, moet er opgekomen worden voor de "gewone man", u dus? Voor wie is de overheid nu dan? Gaat u straks stemmen op één van de populistten, die zeggen wèl voor het volk op te komen? Hebben we dat niet eerder gehoord? In de jaren zeventig, toen voormalig Hitler-sympathisant Joop den Uyl het voor het volk ging opnemen? Hij liet de onafhankelijke Surinamers massaal naar Nederland komen. Werken was een keuze en het aantal uitkeringen rees de pan uit. De opbrengst van het aardgas had alle Nederlanders rijk kunnen maken, maar ome Joop heeft de schatkist tot ver onder de bodem uitgediept. Het geld weggesmeten als Robin Hood. En toen? Toen gingen de belastingen omhoog. Het duurde vijftientig jaar om die ellende te herstellen. En wie heeft dat betaald? Juist, u raadt het al.'

'U zou zich moeten afvragen wat u van een overheid verwacht. Ik wil dat mijn kinderen kunnen leren en studeren, zonder dat scholen gedreven worden door financiële motieven. Ik wil dat mijn ouders verzorgd worden en van hun oude dag kunnen genieten. Ik wil zelf ook blijven leren. Ik wil geen gaten in het asfalt en geen vuilnis op straat. Ik wil veilig op ieder moment van de dag naar buiten

kunnen. Daarmee houd ik rekening als ik straks moet gaan stemmen.

Ik ben het met u eens dat de bureaucratie soms gekmakend kan zijn. Dat ambtenaren uit het oog verliezen dat de regels er zijn om ons te dienen, en niet andersom. Maar moet u zich niet afvragen wat u dan kunt veranderen, in plaats van de touwtjes weer uit handen te geven aan de zoveelste schreeuwer die het beter gaat doen. U wilt toch niet ècht een Donald Trump in Nederland?’

‘En u, asielzoeker, waar bent u eigenlijk boos over? En op wie bent u boos? Als ik aan mijzelf denk zou ik boos zijn op degenen die me verjoegen. Omdat mijn huis weg is, mijn familie, mijn vrienden, mijn werk. En ik nu in een vreemd land zit, waar niemand op mij zit te wachten. Bent u nou echt boos op ons, of is het makkelijker om het zo af te reageren? Maar wat zou u willen op dit moment? Hier in dit land? Kunt u zelf niets doen om uw leven beter te maken?’

Ik zou de mensen aan het denken willen zetten over hun eigen verantwoordelijkheid. Wat ik het meeste hoor, dat anonieme anderen de oorzaak zijn van het ongeluk. Het lijkt soms wel of het hele land een grote kleuterschool is geworden. ‘hij heeft het gedaan, het was zijn schuld, ik kan er niks aan doen.’ En dan geven mensen wéér de verantwoordelijkheid aan een ander. Maar als niemand dat zou doen, als iedereen zijn eigen boontjes zou doppen en zijn eigen broek op zou houden, zijn eigen geluk zou zoeken; dan zou het toch veel leuker worden. Zouden machtswellustelingen niet kansloos zijn als niemand meer achter ze aanholt?

En dan zou ik ze willen laten luisteren. Eerst naar zichzelf. Wat zegt u eigenlijk als u zegt dat de grenzen dicht moeten? Dicht betekent niemand naar binnen en niemand naar buiten. Dus ook geen vakantie naar Spanje of Curaçao, dicht is dicht. En wat bedoelt u als u roept: ‘weg met het establishment?’ Bent u zelf niet het establishment? Heeft u geen baan, betaalt u geen belasting, geniet u geen hypotheekaf trek of huurtoeslag? Wat is het establishment? Zorgt dat niet voor de welvaartsstaat waar wij zo van profiteren?

Ik zou ook vragen om één ding te bedenken waar u vandaag blij van werd. En de mensen aanraden om dat iedere dag te doen, meer dan eens. En dan ook te luisteren naar andere mensen. Gewoon één op één. Want het begint allemaal met één persoon.

Ik zou de politiek wel helemaal willen omgooien. Partijen afschaffen, een volksvertegenwoordiging die een werkelijke afspiegeling is van de maatschappij. Een computergestuurde wetgeving. Geen verkiezingen maar een selectieproces. Laat de slimme machines maar uitrekenen wat het beste is voor de hele samenleving, mensen zijn daartoe niet in staat. Mensen willen macht, willen het beter weten voor de anderen. Wat de anderen automatisch degradeert. En daar heeft iedereen een hekel aan. Zeker omdat de elitaire autoriteit geniet van zijn macht en deze niet zonder slag of stoot wilt afgeven. En dan gaat het alleen daar nog om, het behouden van de macht. En dan gaat het mis, keer op keer.

Maar mijn regering is er voorlopig nog niet, misschien nooit. Nu krijgen we weer verkiezingen, meer van hetzelfde. Beloften die leugens blijken te zijn. Mannetjes die macht willen.

Als ik een podium had, zou ik dat vertellen en de mensen vragen om na te denken, na te denken over zichzelf en hun leven, hun leven als gelukzoeker. Want het begint allemaal met één persoon.